

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget - Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
25/2646 - KGM

Dato
29.04.2025

Dokument 8:180 S (2024–2025) - Representantforslag om lov om restriksjoner mot å søke asyl i Norge ved å krysse grensen fra Russland

Jeg viser til brev 11. april 2025 fra Kommunal- og forvaltningskomiteen, der komiteen ber om min vurdering av representantforslag 180 S (2024–2025) fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Per-Willy Amundsen, Himanshu Gulati og Helge André Njåstad om lov om restriksjoner mot å søke asyl i Norge ved å krysse grensen fra Russland.

Forslaget lyder:

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en midlertidig lov, lik den som har blitt sendt til den finske riksdagen, om restriksjoner mot å søke asyl i Norge ved å krysse grensen fra Russland.

Det er grunn til økt bekymring for bruk av migrasjon for destabiliserende formål, ofte omtalt som instrumentalisering av migrasjon. Dette kan være tilrettelagt av tredjeland eller fiendtlige ikke-statlige aktører og kan sette viktige funksjoner i et land i fare.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa er sterkt forverret etter Russlands fullskala invasjon av Ukraina. Utviklingen er svært alvorlig. Det har vært en markant økning i sammensatt virkemiddelbruk. Blant annet har det vært flere tilfeller hvor migrasjon er utnyttet for destabiliserende formål de siste årene. Sommeren 2021 erfarte særlig Litauen, Latvia og Polen at Belarus med hjelp fra Russland tilrettela for at tusenvis av migranter fra ulike tredjeland forsøkte å ta seg over deres yttergrenser. Særlig situasjonen på Polens yttergrense er svært anspent og utfordrende. De baltiske statene og Polen har stengt en rekke grenseovergangssteder og innført restriksjoner på atter andre. Polen har utplassert et betydelig antall soldater på grensen til Belarus for å

motvirke grensekrenkelser. Høsten 2023 opplevde Finland systematiske grensekrenkelser på sin yttergrense mot Russland.

Representantene viser til Finlands unntakslov for håndtering av instrumentalisert migrasjon («grensesikkerhetsloven»), som er en reaksjon på disse grensekrenkelsene. Loven innebærer en mulighet for at asylretten i en unntakssituasjon vil kunne suspenderes på grensen, og gir grensevakten utvidede fullmakter i håndtering av migranter. Formålet med den finske grensesikkerhetsloven er å bekjempe påvirkning fra fremmede stater mot Finland og instrumentalisering av migranter. Den midlertidige loven trådte i kraft 22. juli 2024 og er gyldig for ett år, men har hittil ikke blitt aktivert. Den finske regjeringen la 27. mars d.å. fram forslag om å forlenge grensesikkerhetsloven til 31. desember 2026. Finland har også holdt alle grenseoverganger på landegrensen mellom Finland og Russland (østgrensen) stengt siden 15. desember 2023. Den finske regjeringen vedtok å fornye sitt vedtak om stenging av grenseovergangene på østgrensen 16. april d.å. inntil videre. De forblir stengt, og søknader om internasjonal beskyttelse skal fortsatt sentraliseres.

Utfordringer knyttet til instrumentalisering av migranter står også høyt på EUs agenda. Instrumentalisering ble for første gang definert i krise- og force majeure-forordningen, som er en del av Pakten for migrasjon og asyl, vedtatt 14. mai 2024. Kommisjonen la i desember 2024 fram en melding om å motvirke sammensatt virkemiddelbruk der migrasjon brukes som våpen, og styrke sikkerheten ved EUs yttergrenser. Der identifiseres bl.a. medlemsstatenes handlingsrom i situasjoner der migrasjon blir brukt som våpen. EU har også nylig lagt fram sin strategi for indre sikkerhet, der instrumentalisering av migrasjon er omtalt. Selv om Norge ikke blir bundet av alle disse initiativene, følger jeg utviklingen i EU tett.

EUs grenseforordning ble endret 13. juni 2024, en videreutvikling av Schengen-regelverket som Norge er bundet av. Gjeldende grenseforordning er gjennomført i norsk lov. Den reviderte grenseforordningen gir et viktig og tydelig rettslig grunnlag for å kunne stenge grenseovergangssteder når det er nødvendig for å møte en situasjon med instrumentalisering av migranter. Endringer i artikkel 5 fastslår at medlemsstatene kan fatte nødvendige tiltak for å opprettholde sikkerhet, lov og rett dersom et stort antall migranter, *en masse* og ved bruk av makt, uautorisert forsøker å passere yttergrensen. Videre kan medlemsstater, særlig i tilfeller av instrumentalisering av migranter, midlertidig stenge eller begrense åpningstidene til grenseovergangssteder. Jeg viser til Prop. 123 LS (2024–2025) *Endringer i grenseloven og utlendingsloven mv. (gjennomføring av revidert grenseforordning) og samtykke til godtakelse av forordning (EU) 2024/1717 om endringer i grenseforordningen (videreutvikling av Schengen-regelverket)*, som ble oversendt Stortinget 10. april d.å.

I Norge er det utlendingsloven som regulerer utlendingers adgang til og opphold i Norge. Det følger av lovens § 9 at utlendinger må ha visum til Norge for å kunne reise inn i riket, med mindre det er gjort unntak fra dette kravet. En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse (asyl), eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vedkommende er vernet mot utsendelse, har likevel rett til innreise uten visum. Det kan imidlertid gjøres unntak fra dette dersom

- det foreligger en krisesituasjon med ekstraordinært høye ankomster, og Kongen i statsråd på den bakgrunn har besluttet at det etter individuelle vurderinger kan treffes vedtak på grensestedet om å nekte realitetsbehandling av asylsøknader, eller
- utlendingen ankommer grensen mot nordisk nabostat og Kongen i statsråd har truffet beslutninger som nevnt i lovens § 32 femte ledd om å nekte realitetsbehandling av asylsøknader fremmet på grensen mot den aktuelle nordiske nabostaten.

For å kunne søke om beskyttelse i Norge, må asylsøkeren befinne seg «i riket eller på norsk grense». Når en person dukker opp på norsk grense og ber om asyl, kan norske myndigheter avvise å ta asylsøknaden til realitetsbehandling etter utlendingsloven § 32 dersom

- søkeren allerede har fått beskyttelse i et annet land,
- søkeren kan henvises til et annet Dublin-land,
- søkeren kan henvises til en annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passoverenskomsten, eller
- søkeren har reist til Norge etter å ha oppholdt seg i en annen stat eller område hvor vedkommende ikke var forfulgt (dvs. kommet hit via et trygt tredjeland).

Utlendingsloven § 32 gjelder trygge tredjeland generelt. Justis- og beredskapsdepartementet ga i 2015 en instruks (GI-13/2015) om hvordan utlendingsloven § 32 skal anvendes overfor asylsøkere som kommer til Norge via Russland spesielt. I henhold til instruksjonen skal Russland anses som et trygt tredjeland, med mindre det er konkrete holdepunkter for at søkeren der risikerer behandling i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 3. Instruksjonen gjelder fortsatt.

For øvrig åpner utlendingsloven for bruk av meldeplikt, påbud om bestemt oppholdssted og internering i nærmere angitte situasjoner, bl.a. dersom søkeren har fremsatt en asylsøknad som mest sannsynlig vil bli nektet realitetsbehandling.

Jeg kan forsikre representantene om at jeg følger nøye med på migrasjonssituasjonen i lys av den endrede sikkerhetssituasjonen, særlig situasjonen langs Norges yttergrenser, og vurderer fortløpende tiltak knyttet til overvåkning og kontroll ved grensene. Norge vil bl.a. motta ca. 180 millioner kroner fra EUs grense- og visumfond for å styrke overvåkingen og sikkerheten mot Norges grense mot Russland. Regjeringen samarbeider også tett med nordiske og baltiske naboland om tiltak mot migrasjon som pressmiddel og hybrid krigføring. Vi vurderer fortløpende behov for endringer i nasjonalt regelverk knyttet til instrumentalisering av migrasjon i lys av regelverk i EU og likesinnede land. På denne bakgrunn mener jeg at det på nåværende tidspunkt ikke bør fremmes et forslag om midlertidig lov lik den finske loven slik representantene foreslår.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur